

N:o 140.

Af herr **D. Holmgren**, om *ändring af 60, 65 och 75 §§ riksdagsordningen.*

Senast vid 1901 års riksdag väckte jag motion om sådana ändringar i riksdagsordningen, hvarigenom det nu stadgade voteringsättet medelst slutna sedlar vid ärendens afgörande inom Riksdagens kamrar utbyttes mot öppen omröstning medelst namnupprop. Motionen blef då, såsom förut flera gånger skett, af konstitutionsutskottet afstyrkt och af kamrarne afslagen. I Andra Kammaren afgåfvos emellertid 98 röster för motionen mot 110, som voro för utskottets hemställan om afslag.

Den ringa majoritet, som sålunda vållade förslaget fall i Andra Kammaren, jämte min lifiga öfvertygelse, att en reform som denna, hvilken till och med af sina motståndare erkänts hvila på en teoretiskt riktig princip, förr eller senare måste blifva genomförd hos oss, såsom den blifvit i nästan alla andra konstitutionellt styrda land i världen, hafva manat mig att upptaga och åter framlägga förslaget.

Det tillkommer utan tvifvel den, som påyrkar en förändring, att påvisa, att det gamla, som man vill hafva utbytt mot ett nytt, är förenadt med afsevärda olägenheter, som skulle aflägsnas genom den påyrkade förändringen. Äfven om, såsom i förevarande fall, det föreslagna nya erkännes vara *principiellt* riktigt och alltså det gamla *principiellt* oriktigt, hvilket förhållande ju i och för sig i hög grad talar till förmån för förändringen, så är det ändock af vikt att kunna ådagalägga de *praktiska* olägenheterna af det, som man vill hafva bort, och sålunda visa, att den föreslagna reformen är »högst nödig och nyttig».

För mig står det klart, att den slutna omröstningen vid besluts fattande inom Riksdagens kamrar medför olägenheter *dels* för riksdagsarbetet, *dels* för den enskilde riksdagsmannen, *dels* ock för valmännen, och att alla dessa olägenheter komma att afhjälpas genom införande af öppen omröstning.

För *riksdagsarbetet* medför alldeles obestridligt den slutna omröstningens omständliga och tidsödande procedur en ej ringa olägenhet, jämförd med det öppna omröstningssättets snabbhet, så vidt det ligger någon vikt därpå, att Riksdagens dyrbara tid ej upptages af onödiga formaliteter. Detta förhållande har icke heller bestridts, men man har velat göra gällande, att den tidsbesparing, som det öppna omröstningssättet medför, skulle motvägas däraf, att »representanterna då vida mer än hittills skulle anse sig böra särskildt motivera» sitt votum. Att detta i allmänhet skulle blifva fallet, är emellertid föga sannolikt. Hvarför skulle man då mer än nu behöfva *på förhand* parera de angrepp, som till äfventyrs kunde af valmän eller partikamrater riktas emot en, för det man i en viss fråga röstat enligt sin öfvertygelse? Ett försvarsmedel skulle man visserligen genom den öppna omröstningen beröfvas, nämligen den ovederhäftiges utväg att kunna *förneka*, att man deltagit i ett beslut, men icke behöfde man därför på förhand försvara en sådan ståndpunkt. Debatterna i Riksdagens kamrar föras väl icke för slika ändamål, att vederbörande måtte få tillfälle att producera eller snarare reproducera ord, utan för att genom anförande af skäl och motskäl söka inverka på kammarens medlemmar till förmån för det beslut, man för egen del anser bäst och förnuftigast. Att ej sällan talare utan att lämna något bidrag till en föreliggande frågas utredning uppträda uteslutande för att tillkännagifva sin ståndpunkt i en föreliggande fråga, *har just sin grund däri, att vi icke hafva öppen omröstning*, hvilken, såsom en framstående representant en gång framhållit, »erbjuder den enklaste utväg att uttala den mening man hyser och just därigenom säkerligen och i många fall skulle vara ett sätt att högst betydligt *förkorta debatterna*». Således ännu en fördel af oskattbart värde!

Men, har man sagt, en utskottsledamot, som i följd af skäl och upplysningar, framställda under öfverläggningen inom den kammare han tillhörde, funne sig böra frångå den mening, för hvilken han röstat inom utskottet, skulle åtminstone vara nödsakad att uppträda och motivera sitt blifvande votum. Må så vara! Men då en sådan ändring af åsikt utan tvifvel blefve något mycket sällsynt, och då dessutom härvid i allmänhet intet annat behöfdes än ett enkelt uttalande af anslutning till eller åberopande af de skäl, som under debatten anförts, så är det en löjlighet att anföras

dylika fall, såsom egande någon betydelse med afseende på förlängningen af debatterna i stort sedt. Att införandet af öppen omröstning skulle lända riksdagsarbetet till väsentlig fromma torde sålunda vara höjdt öfver hvarje tvifvel. Ehuru välbehöfligt det är att undanröja allt, som onödigtvis upptager Riksdagens tid, framgår bäst af den forcering af riksdagsarbetet, som till icke ringa men för dess halt nu förekommer emot hvarje riksdags slut.

För den enskilde *riksdagsmannen* medför den slutna omröstningen den olägenheten, att den beröfvar honom all möjlighet att, huru önskvärdt än sådant understundom kan vara, *styrka, huru han röstat*. För den, som vid en frågas behandling vare sig som utskottsledamot eller blott som debattör inom sin kammare på ett mera märkbart sätt sökt främja eller motverka ett visst beslut, må detta betyda mindre, enär hans votum väl må få anses stå i öfverensstämmelse med detta hans uppträdande, men för flertalet är förhållandet icke alltid detsamma. Man kan väl under debatten tillkännagifva sin anslutning till en viss mening, och man kan efter voteringen reservera sig mot det fattade beslutet, men erfarenheten visar, såsom ock förut inom kamrarna påpekats, att en riksdagsman *ändock* kan, därest ej af särskilda orsaker hans ståndpunkt i en viss fråga kan anses absolut viss, blifva utsatt för misstanken att hafva röstat annorlunda, än han verkligen gjort. Denna olägenhet vore ju fullkomligt aflägsnad, ifall omröstningen skedde öppet, då enhvar kunde hänvisa till riksdagsprotokollen.

Anhängarne af den slutna omröstningen veta emellertid att mot den nu påpekade olägenheten däraf sätta en förment fördel, hvilken den öppna omröstningen skulle beröfva folkets representanter — *fördelen att kunna dölja, huru man röstat!* Men för *hvem* är det en fördel att *dölja*, huru han utöfvat sitt representantkall? Har en ärlig, själfständig man någonsin anledning att dölja sådant? Bör han ej tvärtom vara angelägen att alltid gälla för hvad han är och såsom en man stå för sin mening såväl inför sina kommittenter som inför sina kamrater inom representationen? Sänder svenska folket till Riksdagen sådana stackare, som af feg undfallenhet för partikamrater eller af hänsyn för en härskande opinion ej skulle våga att öppet rösta efter sin öfvertygelse, då må det stå sitt kast; men icke bör för slika individers skull en anordning bibehållas, hvilken är till men för Riksdagens arbete, för dess plikttrogna och själfständiga ledamöter och äfven för valmännen själfva.

Ty äfven för *valmännen* medför det slutna omröstningssättet en beaktansvärd olägenhet, hvilken endast genom införandet af öppen omröstning kan undanröjas. Den öppna omröstningen är nämligen det enda *fullt*

tillförlitliga medel, hvarigenom valmännen kunna erhålla fullständig kännedom om en representants ståndpunkt för att med ledning af hans verksamhet inom Riksdagen bedöma, huruvida de böra förnya hans mandat eller ej. Det slutna omröstningssättet beröfvar dem detta enda fullt tillförlitliga medel för sagda ändamål. Och då det, såsom af andra före mig inom Riksdagen påpekats, utan all gensägelse är valmännens *rätt* att erhålla kännedom om sin representants sätt att fullgöra sitt förtroendeuppdrag, så utgör bibehållandet af det slutna omröstningssättet, hvarigenom denna rättsfulla tillgodoseende hindras, rent af en rättskränkning mot valmännen. Att det »goda samband mellan representation och valmän», som enligt en af mig förut citerad talares ord komme att ligga i den öppna omröstningen, skulle, såsom man ock velat låta påskina, vara liktydigt med ett införande af det »imperativa mandatet», detta påstående finner man lätt bero helt enkelt på ett logiskt salto mortale; och jag vidhåller hvad jag under debatten om herr Walters motion den 23 mars 1899 yttrade, »att representanternas frihet ingalunda bindes därigenom att de äro sanna». Meningen är väl ej, att grundlagen skall fournera representanter, som *icke* äro sanna, med medel att bibehålla de kommittenters förtroende, hvilka de föra bakom ljuset.

Jag tror mig nu hafva ådagalagt, att de olägenheter af det slutna omröstningssättet, hvilka varit så fullständigt förborgade för föregående Riksdagars konstitutionsutskott, verkligen förefinnas och att de hvarken äro så få eller så små, att ej deras aflägsnande kan anses af behovet påkalladt.

Jag har under framhållandet af dessa olägenheter varit i tillfälle att vederlägga de hufvudsakliga invändningar, som ideligen gjorts mot den föreslagna reformen. Hvad för öfrigt mot densamma anförts är af en beskaffenhet, som snarare framkallar förvåning än eggjar till motsägelse. Gent emot det faktum, att det öppna omröstningssättet är rådande i de allra flesta stater, som äga en folkrepresentation, stora och små, monarkier och republiker, germanska, romanska och andra, har man satt i fråga, »huruvida den främmande plägseden (som bland annat äfven är rådande i Norge och Danmark) med fördel låter tillämpa sig på våra förhållanden»? Sannerligen, om ett ytterligare bevis behöfdes för svagheten af deras ståndpunkt, som motsätta sig den öppna omröstningen, så torde tillgripandet af en dylik absolut meningslös fras göra till fyllest.

Man har också sökt göra gällande, att den, som vill hafva öppen omröstning inom Riksdagen, äfven måste för att vara konsekvent yrka på öppen omröstning vid riksdagsmannaval. Om man emellertid tager i be-

traktande de olägenheter, som jag ofvan påvisat såsom vidlådande den slutna omröstningen vid besluts fattande inom Riksdagens kamrar, så lär man finna, att ingen dylik eller därmed jämförlig olägenhet kan påvisas i fråga om riksdagsmannavalen vare sig med hänsyn till riksdagsarbetet, de enskilde riksdagsmännen eller deras kommittenter. En talare vid 1899 års riksdag påpekade också, att omröstningssättet vid val i allmänhet icke är och ingalunda behöfver ens inom samma korporation vara detsamma som vid beslut i andra ärenden. Han visade, huru inom våra kommunala korporationer beslut i allmänhet fattas medelst öppen, men val ske medelst slutna omröstning. Så skulle förhållandet enligt det af mig upptagna förslaget äfven blifva inom Riksdagen.

Herrar principryttare af det slag, som helst se, att en riktig princip *icke alls* tillämpas, hafva förvisso ingen anledning att ropa på inkonsekvens gent emot dem, som af *praktiska* skäl — och sådana äro de skäl jag anført — yrka på en reform. Skulle emellertid »konsekvensen» fordra, att öppen omröstning äfven införas i andra fall än det, hvarom här är fråga, så må detta blifva en *cura posterior*. Öppen omröstning vid besluts fattande inom Riksdagen är en sak för sig, hvilken ock bör genomföras oberoende af förfaringssättet vid val inom eller utom Riksdagen.

Jag tager mig alltså friheten hemställa,

att Riksdagen måtte såsom hvilande till vidare grundlagsenlig behandling antaga följande förslag till ändrad lydelse af §§ 60, 65 och 75 riksdagsordningen.

60 §.

När ärende — » — » — därom tillåtas. Omröstningen skall ske öppet och medelst namnupprop. Befinnes i mål, där blott enkel pluralitet erfordras, de afgifna rösterna lika delade, nedlägga talmannen i en därtill afsedd rösturna en ja-sedel och en nej-sedel, båda lika samt hvar för sig slutna och hoprullade, och afgöres då omröstningens utgång genom den sedel, som en af kammarernas ledamöter på anmodan af talmannen ur rösturnan upptager.

65 §.

När i fråga — — — Riksdagens beslut. Om vid sammanräkningen af de afgifna rösterna dessa befinnas lika delade, nedlägga Andra Kammarens talman i en därtill afsedd rösturna en ja-sedel och en nej-sedel, båda lika samt hvar för sig slutna och hoprullade, och afgöres då omröstningens utgång genom den sedel, som en af Andra Kammarens ledamöter på anmodan af talmannen ur rösturnan upptager.

75 §.

Vid alla val, hvilka alltid skola ske med slutna sedlar, iakttages — — — erfordras.

För den händelse den formulering af förestående §§ af riksdagsordningen, som jag vågat föreslå, ej skulle anses fullt lämplig eller utgöra ett adeqvat uttryck för min i motionen framställda mening, anhåller jag vördsam, det ville konstitutionsutskottet vidtaga de förändringar i formuleringen, hvartill förhållandena kunna föranleda.

Stockholm den 25 februari 1903.

David Holmgren.